

ט"ו שבט, תשע"ח
31 ינואר, 2018

לכבוד

מנכ"לי המוסדות המתוקצבים על ידי ות"ת

שלום רב,

הנדון: קול קורא להפעלת תכניות תמיכה עבור סטודנטים ערבים בכלל תחומי הפסיכולוגיה לתואר

ראשון ושני

רקע

מספר הפסיכולוגים הערבים בישראל בכל סוגי ההתמחויות עומד על 198 המהווים כ-3% מהפסיכולוגים המומחים בארץ, אינו מאפשר מתן שירות איכותי לחברה הערבית אשר ייצוגה עומד על 20.8%. במסגרת הרפורמה לבריאות הנפש¹ נפתחו מרכזים רבים לבריאות הנפש בקהילה, שינוי זה העלה ביתר שאת לתודעת הממשלה והציבור את המחסור בנותני שירותים מהחברה הערבית בתחום בריאות הנפש. ייצוג הפסיכולוגים הערבים בישראל אינו מאפשר מתן מענה מתאים לצרכים הקיימים בשטח. חלקם של הפסיכולוגים הקליניים הערבים מתוך כלל הפסיכולוגים הקליניים בישראל בשנת 2015 עמד על 1.4% בעוד ייצוג החברה הערבית בישראל עומד על 20.8%. לשם השוואה יחס הפסיכולוגים הקליניים לנפש בחברה היהודית עומד על כ-1 ל-1,700 איש בעוד בחברה הערבית היחס עומד על 1 לכ-31,000 איש, מצב דומה לכך משתקף בכלל תחומי בריאות הנפש.

על מנת לאפשר את הגדלת מספר הסטודנטים הערבים בתואר השני בפסיכולוגיה ואת מספר הפסיכולוגים הערבים בסופו של דבר, השתכנעה ות"ת כי יש לתמוך בהתמודדות עם הסוגיות הבאות:

- א. סיוע בהתמודדות עם הקשיים האקדמיים, החברתיים והתרבותיים בתואר הראשון, על מנת להגדיל את מספר המועמדים בעלי סיכויי קבלה לתואר שני מהחברה הערבית.
- ב. סיוע בשלב המעבר בין תואר ראשון לשני, שיפור יכולת ההתמודדות עם התהליך ותנאי הקבלה לתואר השני, לרבות מבחן המתא"ם.
- ג. מתן סיוע לסטודנטים במהלך לימודי התואר השני בפסיכולוגיה בהתמודדות עם הקשיים האקדמיים והרגשיים, על מנת לסייע להם לסיים את לימודיהם בזמן התקני או בסמוך לכך.

לפיכך, החליטה ות"ת לפנות למוסדות המוכרים המתוקצבים על ידה בבקשה כי יציעו תכניות המסייעות בשלב המעבר בין לימודי התואר הראשון לשני ובתואר השני על ידי מתן תמיכה וליווי לסטודנטים מתחילת

¹ אתר משרד הבריאות, הרפורמה בבריאות הנפש.

התואר הראשון ועד להשתלבות בתואר השני ובמהלכו. התקציב יינתן למוסדות אשר יצבעו מתוך תקציבי המוסד הכלליים לחברה הערבית תקציב ספציפי לסיוע לסטודנטים הערבים לפסיכולוגיה בתואר הראשון ובנוסף יקבלו תקציב תוספתי לשלב זה וכן עבור סיוע בתהליך הקבלה לתואר השני ולמתן ליווי בתואר השני. התכנית תופעל תוך שיתוף פעולה בין הממונה המוסדי על הרחבת נגישות ההשכלה לחברה הערבית לבין ראשי המחלקה לפסיכולוגיה במוסד.

מטרת התכניות המבוקשות

הגדלת מספר הסטודנטים הערבים המשתלבים בתואר שני בפסיכולוגיה במוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים בישראל לצורך הגדלת מספר נותני השירותים מהחברה הערבית בכלל תחומי הפסיכולוגיה בישראל, תוך **שילובם בתכניות הלימודים הרגילות**. שילוב זה ייעשה תחת ההתאמות התרבותיות, החברתיות, האישיות והאקדמיות הנדרשות. הליווי הממוקד והייעודי עבור הסטודנטים הערבים לפסיכולוגיה יחל בתואר הראשון על ידי מתן מעטפת תמיכה מוגברת אשר תאפשר את הצלחתם בלימודי התואר. בנוסף תינתן תמיכה במסגרת הליך הקבלה לתואר השני, בכדי להגדיל את סיכויי הקבלה לתואר השני. בתואר השני לצד לימודי הליבה המשותפים יתאפשרו לימודים נפרדים העוסקים בייחודיות התרבותית של החברה הערבית, וכן מתן תגבורים, סיוע, ופיתוח מנגנוני ליווי בכדי לתת מענה לצרכים הייחודיים של סטודנטים אלה.

רציונל ומאפייני התכניות בהן תתמוך ות"ת

על התכניות שיוגשו לעמוד בתנאים הבאים:

1. התכנית תחל את ליווי הסטודנטים בתואר הראשון ותאפשר את שיפור סיכוייהם של הסטודנטים הערבים להתקבל ללימודי התואר השני בפסיכולוגיה בכלל תחומי ההתמחות, המגישים יהיו מוסדות מתוקצבים להשכלה גבוהה בעלי **הסמכה** להעניק תואר שני בתחום זה.
2. התכניות המוגשות יעמדו בדרישות האקדמיות המפורטות בהחלטות המל"ג לקיום תכניות לימודים לתואר שני בפסיכולוגיה. מעבר לכך, על הדרישות האקדמיות בתכניות המבוקשות להיות זהות לאלו הנהוגות בתכנית הרגילה וכך גם לגבי התואר המוענק בסיום הלימודים.
3. התכניות המוגשות **ישלבו את הסטודנטים הערבים בתכניות קיימות** לתואר שני בפסיכולוגיה. מאחר ובתכניות המבוקשות עולה, ככל הנראה, הצורך בקיום של העדפה מתקנת בתנאי הקבלה לתכנית ובמערך התומך, אנו מביאים לתשומת ליבכם, כי עפ"י חו"ד משפטית של ות"ת אין מניעה כי תינתן העדפה בתנאי הקבלה לתכנית לסטודנטים הערבים ובלבד שהעדפה זו תהיה מידתית וסבירה.
4. המוסד, כאמור, יפעיל תמיכה ייחודית וייעודית עבור הסטודנטים הערבים בתחום הפסיכולוגיה בשלבים הבאים:

- א. תואר ראשון:** בכדי לאפשר השגת ציונים גבוהים בתואר הראשון, אשר יאפשרו התמודדות על קבלה לתואר השני, על המוסד להכין תכנית ייעודית ומותאמת עבור הסטודנטים הערבים הלומדים לתואר ראשון בפסיכולוגיה ושואפים להמשיך לתואר שני בתחום. על התכנית לענות לצרכים השפתיים, האקדמיים, התרבותיים החברתיים והאישיים הספציפיים של הסטודנטים הערבים לפסיכולוגיה.
- ב. הליך הקבלה לתואר שני:** זוהה כי שלב זה מהווה אתגר משמעותי עבור הסטודנטים הערבים המעוניינים להתקבל ללימודי התואר השני. תינתן אפשרות לתמוך בשלב זה על ידי

סבסוד קורס מתא"ם וכן ליווי, סיוע והכנה נוספת במהלך שאר שלבי הקבלה כגון: בניית תיק אישי, ראיונות קבלה, מרכזי הערכה וכיוצא באלו.

ג. תואר שני: בנוסף לתכנית הרגילה מערך תמיכה אקדמית נוסף לסטודנטים מקרב בני המיעוטים בהתאם לאחד משני המודלים האפשריים הבאים:

i. **מודל א':** תכנית **תלת-שנתית**, המורכבת משנת הכנה, במהלכה יינתנו קורסי הכנה לתואר שני בפסיכולוגיה, במטרה לאפשר לסטודנטים הערבים לחזק את הכישורים והמיומנויות הנדרשים להתמודדות עם לימודי התואר השני וכן לאפשר בדיקה של מידת התאמתם לתכנית הכללית הרגילה. כמו כן, תינתן תמיכה אקדמית בשנים ב'-ג' באמצעות חונכות אישית אקדמית והדרכה קבוצתית. בנוסף לכך, תתאפשר הפעלת קורסים נפרדים ספציפיים בהיקף של עד 20% מכלל לימודי התואר.

ii. **מודל ב':** תכנית **דו-שנתית**, במהלכה תינתן תמיכה אקדמית בשנים א'-ב' באמצעות חונכות אישית אקדמית והדרכה קבוצתית. בנוסף לכך, תתאפשר הפעלת קורסים נפרדים ספציפיים בהיקף של עד 20% מכלל לימודי התואר.

יצוין כי בהתאם לרציונאל קול קורא זה, **מודל ב'** יזכה לעדיפות שכן במסגרתו אין צורך בהכנה מסיבית לתואר השני, ובכך הוא מהווה המשך ישיר לתמיכות הניתנות בקול קורא זה בתואר הראשון והליך הקבלה. עם זאת אנו מבינים כי ייתכן וישנן אוכלוסיות בהן קיים צורך בהכנה משמעותית יותר ועבורן תתאפשר הפעלת **מודל א'**.

יצוין, כי ות"ת רואה חשיבות רבה בכך שהסטודנטים הערבים המשתלבים בתכניות הרגילות יסיימו את חוק לימודיהם לתואר השני בזמן סביר ממועד תחילתם.

5. **התכניות תופעלנה כפיילוט לתקופה של שלושה מחזורים** החל מתשע"ט, בהיקף מוגבל של עד 6 מוסדות, אך במידה ויתקבלו תקציבים נוספים ממשרדי ממשלה נוספים תישקל הגדלת התכנית כבר בפרק זמן זה. במהלך שנת תש"פ תיבחנה התכניות אשר ייבחרו במסגרת הקול הקורא הנוכחי, תיבדק נחיצות התכניות הללו ומידת האפקטיביות שלהן.

תנאי סף להשתתפות בתכנית:

- א. המוסד המגיש הינו מוסד מוכר המתקצב ע"י ות"ת
- ב. במוסד מתקיימים לימודי תואר ראשון² ושני בפסיכולוגיה.
- ג. מעל ל-20 סטודנטים ערבים הלומדים תואר ראשון בפסיכולוגיה³ בכל שנות התואר הראשון, ייבדק על פי נתוני למ"ס לשנת תשע"ז.
- ד. לפחות 10 תלמידים הנמצאים בשנה ב' ואילך בלימודי התואר הראשון לפסיכולוגיה, ייבדק על פי נתוני למ"ס לשנת תשע"ז.

² לרבות מדעי ההתנהגות במידה ובוגריו אינם נדרשים לבצע השלמות אקדמיות בכדי להשתלב בלימודי התואר השני בפסיכולוגיה.

³ בנוסף ניתן להכליל בתכנית את החוג למדעי ההתנהגות בהתאם להערה 1.

- ה. הצעת המוסד כוללת את שלושת רכיבי התכנית של ות"ת (תואר ראשון, הליך הקבלה ותמיכה בתואר השני).
- ו. במסגרת קול קורא זה יתמכו תכניות לימודים לתואר שני בהן לומדים לפחות שני סטודנטים ערבים בכל תחום התמחות בפסיכולוגיה.

השתתפות ות"ת

השתתפות ות"ת בתכניות תבוצע עבור הרכיבים הבאים:

1. **הקצבה מיוחדת**, אשר תינתן מעל ומעבר להשתתפות הישירה וכן בנוסף לתמיכה הקיימת עבור החברה הערבית, בגין **העלויות הספציפיות הנוספות הנגזרות מהסיוע הנוסף בלבד כדלקמן**:
 - a. **תואר ראשון**: מתן ליווי וסיוע אקדמי, חברתי, אישי ותרבותי. יצוין כי תקציב זה ניתן בנוסף לתקציבי התמיכה הרגילים הניתנים לכלל הסטודנטים הערבים לתואר ראשון במוסדות המתוקצבים. על המוסד להציג תכנית כוללת לשלב זה המשתמשת בשני מקורות התקציב⁴.
 - b. **הליך הקבלה**: קורסי מתא"ם וכן כל סיוע נוסף אשר יינתן לסטודנטים בשלבי הקבלה השונים.
 - c. **תואר שני**: קורסים ייחודיים, חונכות אישית, תרגול והדרכה במסגרת קבוצתית, אשר ישלבו את הסטודנטים הערבים בתכנית הרגילה לפסיכולוגיה לתואר שני.

פירוט השתתפות ות"ת:

א. תואר ראשון:

התקציב הבסיסי למוסד לסעיף זה יעמוד על 2,000 ₪ לסטודנט במוסדות העומדים בתנאי הסף למספרי סטודנטים בתואר הראשון כפי שפורטו לעיל, אך לא יותר מ-150 אלף ₪ למוסד. המוסדות נדרשים להקצות תקציב נוסף מתוך תקציבי הרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית (סעיף: קליטה באקדמיה).

ב. הליך הקבלה:

עבור תמיכות נוספות בשלב זה יכול המוסד לקבל עד ל-90 אלף ₪ נוספים ובלבד שתמיכות אלו יסייעו באופן ישיר להגדלת סיכויי הקבלה של מועמדים מהחברה הערבית ללימודי התואר השני בפסיכולוגיה.

ג. תואר שני:

א. **מודל א'** – עבור **תכנית תלת-שנתית** הכוללת הפעלת **שנת הכנה** לקראת התואר השני וכן תמיכה אקדמית בשנים ב'-ג' באמצעות קורסים ייחודיים, חונכות אישית אקדמית והדרכה קבוצתית. ות"ת תשתתף במודל זה באופן הבא:

- בשנת ההכנה תשתתף ות"ת עפ"י **סטודנטים לומדים X תעריף הוראה מלא של פסיכולוגיה לתואר שני**, בגין קורסי הכנה לתואר שני בפסיכולוגיה.

⁴ המקורות התקציביים: קול קורא זה ותכניות "קליטה באקדמיה" מתוך הקול הקורא הרחב להרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית

- כמו כן, בשנים ב'-ג' תשתתף ות"ת עפ"י סטודנטים לומדים (שנים ב' ו-ג') X תעריך פסיכולוגיה לתואר שני X 0.35, בגין חונכות אישית אקדמית והדרכה קבוצתית ובגין הפעלת קורסים נפרדים ספציפיים בהיקף של עד 20% מכלל לימודי התואר.

ב. מודל ב' – עבור תכנית דו-שנתית, אשר במהלכה תתבצע תמיכה אקדמית באמצעות חונכות אישית אקדמית והדרכה קבוצתית. ות"ת תשתתף במודל זה באופן הבא:

- ות"ת תשתתף בשנתיים של הפעלת התכנית בגין סטודנטים לומדים (שנים א' ו-ב') X תעריך פסיכולוגיה לתואר שני X 0.7, בגין חונכות אישית אקדמית והדרכה קבוצתית ובגין הפעלת קורסים נפרדים ספציפיים בהיקף של עד 20% מכלל לימודי התואר.

קריטריונים לבחירה

- א. מידת יכולתה של התכנית להגדיל את מספרי הסטודנטים הערבים בלימודי התואר השני:
 - a. מספר הסטודנטים הערבים בלימודי התואר הראשון בתחום במוסד כיום. (20%)
 - b. איכות הסיוע המוצע על ידי המוסד בשלב התואר הראשון והליך הקבלה במסגרת קול קורא זה. (20%)
 - ב. איכות המענים והסיוע הניתנים בתואר השני לסטודנטים הערבים ויכולתם לסייע לקבלת התואר השני. (30%)
 - ג. בעת בחירת המוסדות המשתתפים, יינתן משקל לגיוון ההתמחויות בתואר השני אשר ייתמכו ולמספר המשתתפים בכל התמחות. (30%)
- התקציב יחולק על פי הניקוד המתקבל עד לחלוקת מלוא התקציב, על פי התקציב הקיים המספר המקסימלי של מוסדות אשר יוכלו להשתתף בתכנית יעמוד על 6, בכפוף למספר המשתתפים בתכנית התואר השני בכל מוסד זוכה.
- התכניות יבדקו על ידי ועדת ההיגוי להרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית של ות"ת

אופן הגשת התכניות

לתכניות המוגשות יצורף מכתב מלווה חתום ע"י מנכ"ל המוסד או הממונה על התקציבים במוסד, הממונה המוסדי על הרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית במוסד וראש המחלקה לפסיכולוגיה במוסד המאשר את הפעילות ותקציב התכנית.

התכניות יכללו את הנתונים הבאים:

- א. תיאור כללי של התכנית והתייחסות לרציונל התכנית משלב התואר הראשון ועד לסיום התואר השני.
- ב. מרכיבי רציונל תכנית התמיכה בכל אחד מחלקיה: תואר הראשון, בהליך הקבלה ובתואר השני.
- ג. בנוסף יש לפרט בנוגע לחלקים השונים את הפרטים הבאים:
 - a. תכנית הלימודים - קורסים, משך התכנית, סגל התכנית.
 - b. תנאי קבלה לתכנית (בהשוואה לתנאי הקבלה בתכנית הרגילה) – תואר שני.
 - c. תיאור ופירוט מודל התמיכה הנבחר במסלול א' או ב' במסגרת התכנית – תואר שני.
 - d. מספרי הסטודנטים המתוכננים להיקלט בתכנית.

ד. תקציב התכנית ידווח בפורמט Excel המצורף בלבד - **אנא פרטו באופן נפרד רק את העלויות הספציפיות הנוספות עבור התמיכות השונות קורסים/תרגולים/הדרכות וכיו"ב** המותאמים ומיועדים לסטודנטים הערבים במסגרת התואר הראשון, הליך הקבלה והתואר השני (אין לדווח על עלויות הוראה בסיסיות הניתנות לכלל הסטודנטים).

נוהלי דיווח ותשלום

1. המוסד יגיש לות"ת כל שנה עד ה-1 בספטמבר:
- א. דיווח אודות הביצוע בפועל של התכנית בחלקיה השונים בהתאם לפורמט ה Excel המצורף, בו על המוסד לדווח בנוגע לנתונים הבאים:
 - הביצוע התקציבי בפועל
 - מספר הסטודנטים אשר השתתפו בכל שלב ובפרט דיווח מפורט בנוגע למשתתפים בתכניות התואר השני על פי התמחות.
- השתתפות ות"ת תינתן בהתאם לביצוע בפועל ולא יותר מהסכום הנקבע בהתאם לעקרונות התקצוב שפורטו לעיל. הדיווח יהיה חתום ע"י מנכ"ל המוסד ו/או הממונה על תקציבי המוסד, הממונה המוסדי להרחבת נגישות המוסד לחברה הערבית וראש המחלקה לפסיכולוגיה.
- ב. דיווח אקדמי אודות התקדמות התכנית, מידת האפקטיביות שלה וכן לקחים ושינויים מתבקשים לצורך טיוב התכנית.

את החומר המבוקש יש להעביר בהקדם האפשרי ולא יאוחר מיום 1.3.18, אל הח"מ אל כתובת הדואר האלקטרוני הבאה: Aranz@che.org.il.

בברכה,

אין זינר

ארן זינר

מרכז בכיר בתחום תקצוב חברה, קהילה ומכינות

העתקים:

סמנכ"לי כספים של המוסדות המתוקצבים על ידי ות"ת
ממונים מוסדיים על הרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית
ראשי המחלקות לפסיכולוגיה של המוסדות המתוקצבים על ידי ות"ת

פרופ' מונא מארון - חברת ות"ת ויו"ר ועדת ההיגוי של ות"ת להרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית

גב' שירה נבון, סמנכ"ל לתקצוב, ות"ת
גב' יעל סימן טוב כהן, ממונה בכירה תחום תקצוב חברה, קהילה ומכינות, ות"ת
מר אריאל חנוכה, ממונה תחום תקצוב אוניברסיטאות וקרנות מחקר, ות"ת
גב' אפרת זהב, ממונה תחום תקצוב מכללות, ות"ת
גב' לובנא סעדי, סטודנטית בתחום תקצוב חברה, קהילה ומכינות, ות"ת